

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tutumlarıyla Türkçe Öğretimi Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

Investigation of the Relationship between Attitudes towards Book Reading Habits and Turkish Language Teaching Self-Efficacy of Prospective Classroom Teachers

Şimal SARIASLAN¹, Mehmet Arif BOZAN², Beste GÜNÇİÇEK³, Bedriye ÜLGÜL⁴

¹Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği, simalsariaslan@stu.aydin.edu.tr, 0009-0000-4800-077X

²Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği, mehmetbozan@aydin.edu.tr, 0000-0003-3554-4828

³Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği, besteguncicek@stu.aydin.edu.tr, 0009-0001-1037-7325

⁴Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği, bedriyeulgul@stu.aydin.edu.tr, 0009-0006-5360-2840

Araştırma makalesi/ Research Article

Geliş: 16.10.2024

Kabul: 02.12.2024

Yayın: 31.12.2024

Atıf/ Citation

Sariaslan, Ş., Bozan, M. A., Günçicek, B., & Ülgül, B. (2024). Sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumlarıyla Türkçe öğretimi öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 102-123. <https://doi.org/10.46762/mamulebd.1568318>

Sariaslan, Ş., Bozan, M. A., Günçicek, B., & Ülgül, B. (2024). Investigation of the relationship between attitudes towards book reading habits and Turkish language teaching self-efficacy of prospective classroom teachers. *Maarif Mektepleri International Journal of Educational Sciences*, 8(2), 102-123. <https://doi.org/10.46762/mamulebd.1568318>

* Bu araştırma TÜBİTAK 2209-A programı 2023 yılı 2. dönemde kabul edilen aynı isimli projeden yararlanılarak üretilmiştir.

Öz

Kitap okuma alışkanlığı bireylere, eleştirel düşünme, yeniliklere açık olma, farklı bakış açıları ve farklı çözüm yolları üretebilme becerilerini kazandırır. Bu bakımdan kitap okuma alışkanlığı öğretmenler için kazanılması gereken önemli bir davranıştır. Okuma alışkanlığı bulunan öğretmenlerin, eğitimdeki gelişmelere ayak uydurabileceği, eğitimde farklı bakış açıları üreterek farklı öğretim yöntemlerinden yararlanabileceği söylenebilir. Öğretmenlerin eğitimi nitelikli hale getirmeleri için sahip olması gerekenlerden bir diğeri ise öz yeterlikleridir. Bu bağlamda sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe öğretimine yönelik öz yeterliklerinin olması öğrencilere de kitap okuma alışkanlığı kazandırabilme açısından önemlidir. Belirtilen bu durumlardan yola çıkarak mevcut araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarıyla Türkçe öğretimi konusundaki öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmanın yöntemi ilişkisel tarama olarak belirlenmiştir. Araştırmanın katılımcı grubunu 3. ve 4. sınıf düzeyinde eğitim gören 184 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği" ve "Türkçe Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Verilerin analizlerine karar vermek amacıyla yapılan normallik testi sonucunda normal dağılmadığı tespit edilip parametrik olmayan testler tercih edilmiştir. Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının ve Türkçe öğretimi öz yeterliklerinin orta düzeyin üstünde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının Türkçe öğretimi öz yeterlikleriyle anlamlı ve olumlu düzeyde ilişkisi olduğu elde edilen bir diğeri bulgudur. Ulaşılan bu bulgular doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlıklarının arttıkça Türkçe öğretimi öz yeterliklerinin de artacağı söylenilebilir. Bu bağlamda araştırmada öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarını sağlayacak uygulamalara yönelik ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum, sınıf öğretmeni adayları, Türkçe öğretimi

Abstract

The habit of reading books gives individuals the ability to think critically, to be open to innovations, and to produce different perspectives and different solutions. In this respect, the habit of reading books is an important behavior that should be acquired by pre-service teachers and teachers as well as other individuals. It can be said that teachers with reading habits can keep up with the developments in education, produce different perspectives on education, and benefit from different teaching methods. In addition, the developments provided by reading skills can positively affect the teaching process. Based on this situation, the present study aimed to examine the relationship between the reading habits of prospective primary school teachers and their self-efficacy in teaching Turkish. For this purpose, the study method was determined as relational screening. The participant group of the study consisted of 184 prospective primary school teachers studying at the 3rd and 4th grade level. "Attitude Scale on Book Reading Habits", and "Self-Efficacy Scale for Turkish Language Teaching" were used as data collection tools. SPSS 25.0 program was used to analyze the data obtained. As a result of the normality test conducted to decide on the data analysis, it was determined that the data were not normally distributed, and nonparametric tests were preferred. In the study, it was found that pre-service primary school teachers' book reading habits and Turkish language teaching self-efficacy were above the middle level. In addition, another finding was that pre-service primary school teachers' book reading

habits had a significant and positive relationship with their Turkish teaching self-efficacy. In line with these findings, it can be said that as the reading habits of classroom teachers increase, their self-efficacy in teaching Turkish will also increase. In this context, in the research, suggestions were presented for the applications that will ensure the reading habits of pre-service teachers and for the researchers.

Keywords: Attitude towards the habit of reading books, pre-service primary school teachers, Turkish language teaching

Giriş

Günümüzde, yaşanan teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmek ülkeler açısından oldukça önem taşımaktadır. Teknolojide yaşanan gelişmelere ayak uydurabilmek için eğitim ciddi bir araçtır. Çünkü hızla değişen teknolojinin oluşturduğu koşullara ve yeni gelişmelere ayak uydurabilecek nitelikte entelektüel bireyler, değişimi sağlama noktasında önemli konumdadır. Nitelikli ve entelektüel bireylerin yetişmesinde okumanın büyük önemi vardır. Bu nedenle okumanın hayatımızdaki yeri oldukça önemlidir. Okuma; algılamayı, görmeyi, anımsamayı, seslendirmeyi, birleştirmeyi, anlamlandırmayı ve yorumlamayı içeren bilişsel bir süreçtir (Coşkun, 2002). Kitap okumak insanı bilişsel ve duygusal alanda geliştirerek olaylara eleştirel bir şekilde yaklaşabilmesini, sorgulayıcı bir bakış açısı geliştirebilmesini ve yaratıcı düşünebilmesini sağlamaktadır (Tanju, 2010). Çünkü kitaplar içerdikleri bilgilerle bireye pek çok bakış açısı kazandırır. Bu nedenle kitap okuyan birey, karşılaştığı soruna farklı çözüm yolları bulma becerisi kazanır. Bu önemli becerinin yaşam boyu devam edebilmesi için bireylerin kitap okumayı, alışkanlığa dönüştürmesi gerekmektedir.

Bireyde okuma alışkanlığı kazanılması için küçük yaşlardan itibaren kitap sevgisi oluşturmak önemli adımlardan birisidir. Nitekim alanyazında okuma alışkanlığının kazanılmasında kişilerin küçük yaşlarda kitap okumayla tanışmalarının önemli olduğu belirtilmiştir (Duros, 2009). Bu duruma destek olarak Baccus (2004), öğretmenlerin kitap okumaya yönelik tutumlarının, öğrencileri doğru şekilde kitap okumaya yönlendirmeleri, onların okuma sürecini sevmelerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla çocukların kitap okuma alışkanlığını kazanmasında ilkökul çağı özelinde sınıf öğretmenlerine önemli bir görev düştüğü söylenilebilir. Nitekim Huang (2017) öğretmenlerin, çocuklara okuma ve yazma becerilerini sevdirebilmeleri için kendilerinin iyi bir okuyucu ve yazar olması gerektiğini belirtmiştir. Buna paralel olarak Baccus'un (2004) belirttiği gibi öğretmenlerin okumaya yönelik tutumlarının öğrencilerin tutumlarını etkilediği göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin okuma anlamında öğrencilere rol model olması gerekmektedir. Burgess vd. (2011) yaptığı araştırmada öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında öğretmenlerin okuma alışkanlıklarıyla ve edebiyata bakış açılarıyla önemli bir şekilde ilişkili olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla çocuklara bu alışkanlığı kazandırabilmek için öncelikle sınıf öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlığına sahip olmaları gerektiği söylenilebilir. Öğrencilerin, öğretmenlerinde gördükleri davranışları benimsedikleri

göz önünde bulundurulduğunda sınıf öğretmeninin okuma alışkanlığına sahip olmasının önemli olduğu söylenilebilir. Baccus'un (2004) diğer belirttiği bir konu da öğretmenlerin kitap okuma konusunda öğrencileri doğru bir şekilde yönlendirmeleri, sevdirmeleri gerektiğidir. Bu bağlamda yapılan araştırmalarda öğretmenlerin yaptıkları doğru uygulamaların öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarını ve motivasyonlarını etkilediği vurgulanmaktadır (Guthrie, 2008; Guthrie vd., 2012). Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin lisans sürecinde aldıkları eğitimde çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırmada yeterlik kazanmaları önemlidir. Bu yeterliği kazandırabileceği derslerden birisi Türkçe öğretimi dersidir.

Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2018) tarafından yayınlanan sınıf öğretmenliği lisans programında bulunan ders içeriklerine bakıldığında sınıf öğretmeni adaylarının alması gereken derslerden birisi Türkçe öğretimidir. Bu ders kapsamında öğretmen adaylarının çocuklara hem Türkçeyi sevdirmeleri hem de dört temel dil becerilerini geliştirme noktasında yeterlikler kazanması beklenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2024, s.4) ilkökul Türkçe öğretim programında öğrencilerin okuma ve yazmaya yönelik olumlu tutum kazanmaları ve "dil bilinci ve zevkine ulaşmaları" gerektiğini özel amaçlar kısmında belirtilmektedir. Dolayısıyla sınıf öğretmeni adaylarının lisans programından mezun olduktan sonra kendilerini Türkçe öğretimi bakımından da yeterli hissetmelerinin önemli olduğu söylenilebilir.

Öğretmen niteliğini etkileyen kavramlardan biri öz yeterliliklerdir (Bulut ve Uzunoglu, 2022). Çünkü öğretmenlerin öz yeterliliklerinin belirlenmesi, öğretmenlerin kendi eksikliklerini görmesinde ve hangi konularda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini fark etmelerinde yardımcı olur. Kişilerin öz yeterliliklerinin bilincinde olması belirledikleri hedefe ulaşmak için harcamaları gereken çabayı ve o yolda karşılaştığı zorluklarla nasıl başa çıkacaklarını fark etmelerini sağlamaktadır (Pajares ve Schunk, 2001). Alanyazında, öğretmenin uyguladığı öğretim faaliyetlerinin çocuklarda fark yarattığı inancı onlar üzerinde etkisinin en önemli belirleyicilerinden biridir (Pajares ve Schunk, 2001). Nitekim bu inancın öğretmenin öz yeterliliğiyle ilgili olduğu vurgulanmaktadır (Slavin, 2006). Sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimine yönelik öz yeterliliklerinin yüksek olmasının öğrencilerin hem dili iyi kullanmasında hem de kitap okuma alışkanlığı kazanmasında önemli bir değişken olacağı söylenilebilir (Öztürk ve Ertem, 2017). Çünkü hem YÖK (2018) sınıf öğretmenliği lisans programında Türkçe öğretimi dersinin hedeflerinde hem de MEB (2024) ilkökul Türkçe öğretimi programında öğretmenlerin çocuklara dili sevdirmeleri, onlara okuma alışkanlığı kazandırmada önemli olduğu vurgulanmaktadır. Öte yandan Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2008, s.163) sınıf öğretmenlerinin alan yeterlikleri kısmında "Öğrencilerin okuma yazma becerilerini geliştirebilme" maddesi altında "Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırabilecek etkinlikler düzenleyebilme" yeterlikleri görülmektedir. Öyle ki Richard (2011), dil öğretimini gerçekleştiren öğretmenlerin dil kullanımı açısından iyi bir örnek model olması, dili zenginleştirecek ortamlar oluşturabilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Öte yandan MEB (2017, s. 4) yeterliği

“öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutumlar” olarak tanımlamaktadır. MEB (2017) tarafından yapılan bu tanıma bakıldığında öğretmenlerin mesleki anlamda yeterli olabilmesi için sadece bilgi ve becerinin yeterli olmadığı tutumların da etkili olacağını belirtilmiştir. Dolayısıyla hem alanyazında hem de bakanlık tarafından belirtilen öğretmen yeterliklerinin öğretmenlerin tutumları tarafından etkilendiği söylenebilir. Bu bağlamda sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarına yönelik tutumları Türkçe öğretimi yeterliklerinden birisi olan çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırabilme becerisi bakımından önemlidir.

Bu anlamda alanyazında yapılan çalışmalara bakıldığında sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe öğretimi öz yeterliklerini belirlemeye yönelik (Erdem ve Bayraktar, 2019; Gök ve Erdoğan, 2009; Yeşiloğlu ve Özer, 2014); sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimi öz yeterliklerinin tespitine yönelik (Güner vd., 2024); sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarına yönelik (Aslantürk, 2008; Yılmaz, 2006; Yılmaz ve Benli 2010) çalışmalar bulunmaktadır. İlgili alanyazına bakıldığında sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarıyla Türkçe öğretimi öz yeterlikleri ve aralarındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların kısıtlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer önemli durum ise öğretmenlerin öğretim uygulamalarının “Bütünleştirici Davranışsal Tahmin Modeli”ne göre gerçekleşmesidir (Pretorius ve Knoetze, 2013). Belirtilen modele göre tutum, çevresindeki normlar ve öz yeterlik öğretmenin o konuya ilişkin niyetini dolayısıyla davranışını etkilemektedir. Bu duruma Türkçe öğretimi dersi çıktılarında biri olan öğretmenin öğrencilerine okumayı sevdirebilmesi ve okuma alışkanlığı kazandırabilmesi olarak bakıldığında öğretmenin okumaya ve okuma alışkanlığına yönelik tutumunun, okulun ve öğretmenin içerisinde bulunduğu toplumun kitap okumaya yönelik bakış açısının ve öğretmenin Türkçe öğretimi öz yeterliliğine bağlı olduğu görülmektedir. Bu anlamda da öğretmenlerin kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarıyla Türkçe öğretimi öz yeterliği arasındaki ilişkinin incelenmesi önemli olarak görülmektedir. Öte yandan ilkökul döneminde çocukların kazanması gereken en önemli becerilerden olan okuma (Glover vd., 1990) ve bu becerinin alışkanlık haline gelerek yaşam boyu devam etmesinde öğretmenin yönlendirmesinin yanı sıra rol model olması gerçeği (Arıcı, 2008) göz önünde bulundurularak bu iki önemli konunun (sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe öğretimi öz yeterliği ve kitap okuma alışkanlıkları) arasındaki ilişkinin ortaya konulması mevcut araştırmanın amacıdır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıkları ne düzeydedir?
2. Sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıkları, cinsiyet, günlük kitap okuma süresi, yıllık okunan kitap sayısı, akademik ortalama, kütüphaneye gitme sıklığı (haftalık), kitap almaya ayrılan bütçe bakımından anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe öğretimi öz yeterlikleri ne düzeydedir?

4. Sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe öz yeterlikleri, cinsiyet, günlük kitap okuma süresi, yıllık okunan kitap sayısı, akademik ortalama, kütüphaneye gitme sıklığı (haftalık), kitap almaya ayrılan bütçe bakımından anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Sınıf öğretmenliği adaylarının kitap okuma alışkanlıklarıyla Türkçe öğretimi öz yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarıyla Türkçe öğretimi öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. İlişkisel tarama araştırmalarında belirlenen değişkenlere herhangi bir müdahale yapılmadan aralarında ilişki olup olmadığı eğer ilişki tespit edilirse belirlenen ilişkinin türünü ortaya koymak hedeflenmektedir (Büyüköztürk vd., 2013). Bu bağlamda çalışmada yer alan değişkenler (sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları ve Türkçe öğretimi öz yeterlikleri) arasında, hiçbir müdahalede bulunmadan, ilişki olup olmadığını varsa bu ilişkinin türünü ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu sınıf öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Araştırmadaki örneklem belirlenirken uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme, araştırmacıların kolay ulaşabildiği kişileri araştırmaya dahil etmesidir (Büyüköztürk vd., 2013). Bu kapsamda araştırmaya İstanbul'da bulunan bir vakıf ve bir devlet üniversitesinde lisans 3. ve 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören 184 sınıf öğretmeni adayı dâhil edilmiştir. Katılımcı sayısı belirlenirken güven aralığı yüzde 95 en az .8 istatistiksel güç değerlemeyle güç analizi yapılmıştır ve katılımcı sayısı en az 115 olarak bulunmuştur. Bu araştırmanın katılımcı sayısı belirtilen en az sayının üzerindedir. Öğretmen adaylarına ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının cinsiyete göre dağılımları

		<i>f</i>	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	37	20,1
	Kadın	147	79,9
Okul Türü	Vakıf Üniversitesi	142	77,2
	Devlet Üniversitesi	42	22,8
Sınıf Seviyesi	3. sınıf	95	51,6
	4. sınıf	89	48,4
Toplam		184	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmada yer alan öğretmen adaylarının %79,9'unun kadınlardan, %20,1'inin erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının gittiği okul türüne bakıldığında ise %77'sinin vakıf üniversitesine, %22,8'inin devlet üniversitesine gitmektedir. Öte yandan öğretmen adaylarının %51,6'sı 3. sınıf seviyesinde, %48,4'ü 4. sınıf seviyesinde eğitim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Gömleksiz (2004) tarafından geliştirilmiş "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği" ve Bulut ve Uzunuoğlu (2021) tarafından geliştirilen "Türkçe Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır.

Kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutum ölçeği: Ölçek 5'li Likert tipinde 30 maddeden oluşmaktadır. Sevgi, alışkanlık, gereklilik, istek, etki ve yarar alt boyutlarından oluşan ölçekte 9 ters madde bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach-Alfa kat sayısı 0.88 olarak, alt boyutları sırasıyla .78, .73, .72, .70, .75, .79 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen değerler doğrultusunda ölçeğin güvenilir olduğu söylenilebilir. Mevcut araştırmada .93 olarak bulunmuştur. Öte yandan ölçekten alınabilecek en düşük puan 30, en yüksek puan 150'dir. Ölçeğe ilişkin örnek maddeler aşağıda sunulmuştur.

- *Okuma hayal dünyamızı geliştirir.*
- *Türk klasiklerini okumayı seviyorum.*
- *Kitap okuma alışkanlığı yok.*

Türkçe öğretimine yönelik öz yeterlik ölçeği: Ölçek 5'li Likert tipinde ve 20 maddeden oluşmaktadır. Maddelerden 5'i ters maddedir. Dil becerilerini geliştirme ve öğretimi planlama, izleme ve değerlendirme şeklinde iki alt boyutu bulunmaktadır. Alt boyutlara ilişkin Cronbach-Alfa katsayıları sırasıyla .831 ve .828 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach-Alfa katsayısı .878 olarak hesaplanmıştır. Mevcut araştırmada da .90 olarak bulunmuştur. Ölçeğe ilişkin örnek maddeler aşağıda sunulmuştur.

- *Öğrencilerde ana dil sevgisi oluşturabilirim.*
- *Öğrencilere dinledikleri/okudukları metin üzerinden ana fikir belirleme çalışmaları yaptırabilirim.*
- *Öğrencilere metin içi, metin dışı ve metinler arası anlam kurma çalışmaları yaptırabilirim.*

Verilerin Toplanması ve Analizi

Ölçekler veri toplamaya uygun hale getirildikten sonra hem yüz yüze hem de Google form aracılığıyla gönüllülük esasına göre sınıf öğretmeni adaylarına uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 25.0 programı kullanılarak betimsel analizler, Mann Whitney-U testi, Kruskal Wallis-H testi, Spearman Sıra Farkları Korelasyon

analizi yapılmıştır. İlk aşama olarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir. Normal dağılım gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleriyle ilgili sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. *Normallik testi sonuçları*

Ölçekler	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	f	p	İstatistik	f	p
Kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutum ölçeği	.081	184	.005	.927	184	.00
Türkçe öğretimi öz yeterlik ölçeği	.121	184	.000	.905	184	.00

Tablo 2 incelendiğinde ölçeklerin anlamlılık değerlerinin 0.05’ten küçük olduğu görülmektedir. Bu durum verilerin normal dağılmadığını göstermektedir. Buna ilave olarak sadece bu değerlerin özellikle sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalarda yeterli olmayacağı çarpıklık basıklık katsayıları, histogram ve Q-Q plot grafiklerinin incelenmesi gerektiği belirtilmiştir (Tabachnick & Fidell, 2013). Çarpıklık ve basıklık katsayılarını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği ve Türkçe Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Ölçeği çarpıklık ve basıklık katsayıları sırasıyla -1,186-1,776, -1,212-2,461 olarak bulunmuştur. Bu sonuç doğrultusunda çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olmadığı normal dağılım göstermediği belirlenmiştir (Tabachnick & Fidell, 2013). Son olarak Q-Q ve histogram grafiklerine bakılmış ve verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. Dolayısıyla elde edilen verileri analiz etmek için parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

Araştırma Etiği

Araştırmada ölçeklerin kullanım izni alındıktan sonra etik onayı için başvuru yapılmıştır. Araştırma İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Etik Kurul Komisyonu 30.04.2024 tarih ve 118268 sayılı kararla etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular araştırma sorularına göre sunulmuştur. Betimsel analizden elde edilen bilgiler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. *Betimsel analizler*

	Grup	f	Yüzde
Günlük kitap okuma süresi	0-30 dk.	137	74,5
	31-60 dk.	32	17,4
	61+ dk.	15	8,2
Yıllık okunan kitap sayısı	0-10	119	64,7
	11-20	41	22,3
	21+	24	13,0
Akademik not ortalaması	1,5-2	2	1,1

	2,01-2,5	16	8,7
	2,51-3	80	43,5
	3,01-3,5	74	40,2
	3,51+	12	6,5
Kütüphaneye gitme sıklığı (haftalık)	0	114	62
	1-3	57	31
	4-6	9	4,9
	7	4	2,1
Kitap almaya ayrılan bütçe	0 ₺	33	17,9
	1-200 ₺	96	52,2
	201-400₺	37	20,1
	401+ ₺	18	9,8

Tablo 3'te belirtilen bilgiler doğrultusunda sınıf öğretmeni adaylarının %74,5'i günlük en fazla 30 dk. kitap okuduğu görülmektedir. Buna paralel olarak ise yılda okunan kitap okuma sayısı bakımından incelendiğinde katılımcıların %64,7'si bir yılda en fazla 10 kitap okumaktadır. Bu durumla ilişkili olarak kitap almaya ayrılan bütçe bakımından katılımcıların sadece %9,8'i 401 tl ve üstü ücret ayırdığı görülmektedir. Öte yandan katılımcıların büyük çoğunluğu yani %62'sinin hiç kütüphaneye gitmediği görülmüştür. Son olarak öğretmen adaylarının akademik ortalamaları incelendiğinde %83,7'sinin ortalaması 2,01 ile 3,5 arasındadır.

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumlarına Yönelik Bulgular

Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları ve alt boyutlarından aldıkları puanlar

	N	min.	max.	$\bar{x}$	ss
Kitap Okuma Alışkanlığı Tutum Ölçeği	184	37	147	121,90	18,71
Sevgi	184	8	35	27,83	5,63
Alışkanlık	184	5	20	15,88	2,85
Gereklilik	184	8	20	14,41	2,19
İstek	184	3	15	12,31	2,56
Etki	184	4	20	16,25	2,95
Yarar	184	8	40	35,20	6,65

Tablo 4 incelendiğinde kitap okuma alışkanlıklarının ortalamasının 121,98 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu puan doğrultusunda öğretmen adaylarının ortalama üzerinde kitap okuma alışkanlığına yönelik tutuma sahip olduğu söylenilebilir. Kitap okuma alışkanlığının cinsiyet değişkeni açısından incelenmesine yönelik bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Cinsiyet değişkenine göre kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum

Cinsiyet	N	S.T.	$\bar{x}$	U	Z	p
Erkek	147	13894,5	94,5	2422,5	-1,02	,305
Kadın	37	3125,5	84,4			

Tablodan anlaşılacağı üzere, öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeğinden almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bazı değişkenler açısından kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum incelenmesine yönelik bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Bazı değişkenler açısından kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumun farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları

	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Günlük kitap okuma süresi	0-30 dk.	137	79,65	33,065	2	,00
	31-60 dk.	32	122,73			
	61+ dk.	15	145,33			
Yılda okunan kitap sayısı	0-10	119	82,39	20,758	2	,00
	11-20	41	96,20			
	21+	24	136,33			
Akademik not ortalaması	1,5-2	2	24,50	10,691	4	,03
	2,01-2,5	16	73,50			
	2,51-3	80	90,99			
	3,01-3,5	74	94,38			
	3,51+	12	127,67			
Kütüphaneye gitme sıklığı (haftalık)	0	114	85,75	5,441	3	,14
	1-3	57	105,37			
	4-6	9	90,33			
	7	4	106,25			
Kitap almaya ayrılan bütçe	0 ₺	33	64,18	30,570	3	,00
	1-200 ₺	96	86,72			
	201-400 ₺	37	107,45			
	401+ ₺	18	144,53			

Günlük kitap okuma değişkeni açısından incelendiğinde ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($\chi^2=33,065$ sd=2; $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar lehine olduğunu belirlemek için yapılan post-hoc Tamhane testi sonucunda 61+ ve 0-30 dk. arasında 61+ grubu lehine; 31-60 ve 0-30 dk. arasında 31-60 grubu lehine istatistiksel olarak ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. 61+ ve 31-60 dk. alt boyutları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Yılda okunan kitap sayısı değişkenine göre incelendiğinde ise ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($\chi^2=20,758$ sd=2; $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar lehine olduğunu belirlemek için yapılan post-hoc Tamhane testi

sonucunda 20+ ve 0-10 kitap grupları arasında 61+ grubu 20 ve üzeri kitap alanlar lehine istatistiksel olarak ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer alt boyutları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Akademik ortalama değişkenine göre incelendiğinde ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($\chi^2=10,691$ $sd=4$; $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar lehine olduğunu belirlemek için yapılan post-hoc Tamhane testi sonucunda 3,5+ ve 2,51-3 ortalama grupları arasında, 3,5+ ve 2.01-2.5 grupları arasında 3,5 ve üzeri ortalamaya sahip olanlar lehine istatistiksel olarak ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer alt boyutları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Kütüphaneye haftalık olarak gitme sıklığı değişkeni açısından ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir ($\chi^2=5,441$ $sd=3$; $p>.05$).

Kitap almaya ayrılan bütçe değişkeni açısından incelendiğinde ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($\chi^2=30,570$ $sd=3$; $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar lehine olduğunu belirlemek için yapılan post-hoc Tamhane testi sonucunda 401 tl ve üzeri ve 1-200 grupları arasında, 401 tl ve üzeri 0 grupları arasında 401 tl ve üzeri harcayan gruplar lehine istatistiksel olarak ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. 201-400 tl ve 0 grupları arasında 201-400 tl lehine istatistiksel olarak ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer alt boyutları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkçe Öğretimi Öz Yeterliklerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının Türkçe öğretimi öz yeterlikleri ölçeğinden ilişkin aldıkları puanlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğretmen adaylarının Türkçe öğretimi öz yeterlikleri ve alt boyutlarından aldıkları puanlar

	N	min.	max.	$\bar{x}$	ss
Türkçe Öğretimi Öz Yeterlikleri	184	30,00	100,00	78,12	11,77
Öğretimi Planlama, İzleme ve Değerlendirme	184	17	60	45,22	6,12
Dil Becerilerini Geliştirme	184	8	40	32,89	7,08

Öğretmen adaylarının Türkçe öğretimi öz yeterlikleri ortalamasının 78,12 olduğu bulunmuştur. Elde edilen puanın ortalamasının üzerinde olduğu söylenilebilir. Türkçe öz yeterliliğinin cinsiyet değişkeni açısından incelenmesine yönelik bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğretmen adaylarının Türkçe öğretimi öz yeterliklerinin cinsiyet değişkeni açısından incelenmesi

Cinsiyet	N	S.T.	$\bar{x}$	U	Z	p
Kadın	147	13638,50	92,78	2678,5	-,142	,887
Erkek	37	3381,50	91,39			

Tablodan anlaşılacağı üzere, öğretmen adaylarının Türkçe öğretimi öz yeterlik ölçeğinden almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bazı değişkenler açısından kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumun incelenmesine yönelik bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Bazı değişkenler açısından Türkçe öğretimi öz yeterliklerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları

	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Günlük kitap okuma süresi	0-30	137	85,82	8,807	2	,012
	31-60	32	108,80			
	61+	15	118,77			
Yılda okunan kitap sayısı	0-10	119	90,39	1,819	2	,403
	11-20	41	90,62			
	21+	24	106,17			
Akademik not ortalaması	1,5-2	2	33	11,730	4	,019
	2,01-2,5	16	65,53			
	2,51-3	80	95,82			
	3,01-3,5	74	90,92			
	3,51+	12	126			
Kütüphaneye gitme sıklığı (haftalık)	0	116	88,72	3,590	3	,309
	1-3	56	94,98			
	4-6	9	113,06			
	7	3	130,67			
Kitap almaya ayrılan bütçe	0 ₺	30	75,38	8,689	3	,034
	1-200 ₺	102	89,93			
	201-400 ₺	36	101,89			
	401+ ₺	16	119,88			

Günlük kitap okuma değişkeni açısından incelendiğinde ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($\chi^2=8,807$ sd=2; $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar lehine olduğunu belirlemek için yapılan post-hoc Tamhane testi sonucunda 61+ ve 0-30 dk. arasında 61+ grubu lehine istatistiksel olarak ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer alt boyutları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Yılda okunan kitap sayısı değişkenine göre incelendiğinde ise ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir ($\chi^2=1,819$ sd=2; $p>.05$).

Akademik ortalama değişkenine göre incelendiğinde ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($\chi^2=11,730$ sd=4; $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar lehine olduğunu belirlemek için yapılan post-hoc Tamhane testi sonucunda 3,5+ ve 2.01-2.5 grupları arasında 3,5 ve üzeri ortalamaya sahip olanlar lehine istatistiksel olarak ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer alt boyutları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Kütüphaneye haftalık olarak gitme sıklığı değişkeni açısından ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir ($\chi^2=3,590$ sd=3; $p>.05$).

Kitap almaya ayrılan bütçe değişkeni açısından incelendiğinde ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($\chi^2=8,689$ sd=3; $p<.05$). Fakat yapılan post hoc testinde gruplar arasında anlamlılık tespit edilememiştir ($p>.05$). Buna rağmen ortalamalara bakıldığında 400 ve üzeri bütçe ayıranların daha yüksek puan aldıkları, bütçe düştükçe ortalamalarının düştüğü görülmektedir.

Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlıklarına Yönelik Tutumlarıyla Türkçe Öğretimi Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarıyla Türkçe öğretimi öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. *Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ve Türkçe öğretimi öz yeterlik puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman sıra farkları korelasyon analizi sonuçları*

	N	r	p
Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum	184	.348	.00*
Türkçe Öğretimi Öz Yeterliği			

*0.01 düzeyinde manidar ilişki

Tablodan anlaşılacağı üzere, kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeğinden alınan puanlarla Türkçe öğretimi öz yeterlik puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan $p<.01$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yapılan analiz sonucunda $r=.348$ olduğu için bu ilişkinin orta düzeyde olduğu görülmektedir (Büyüköztürk vd., 2013). Bu bulgu sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarıyla Türkçe öğretimi öz yeterlikleri arasında doğru orantılı bir korelasyon olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumu arttığında sahip olursa Türkçe öğretimi öz yeterlikleri de o derece artacaktır denilebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe öğretimi öz yeterlikleriyle kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları ölçeği alt

boyutu arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. *Kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği alt boyutları ve Türkçe öğretimi öz yeterlik puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman sıra farkları korelasyon analizi sonuçları*

		Sevgi	Alışkanlık	Gereklilik	İstek	Etki	Yarar
Türkçe Öğretimi Öz Yeterliği	N	184	184	184	184	184	184
	r	,330*	,345*	,142	,295*	,202*	,361*
	p	,00	,00	,055	,00	,00	,00

*0.01 düzeyinde manidar ilişki

Tablodan anlaşılacağı üzere kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği alt boyutlarıyla Türkçe öğretimi öz yeterlik puanı arasında ilişkiyi belirlemek üzere yapılan analiz sonucunda sevgi, alışkanlık, istek, etki ve yarar alt boyutlarıyla pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Gereklilik alt boyutuyla Türkçe öğretimi öz yeterlik puanı arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Buna ilave olarak Türkçe öz yeterliğiyle olan ilişkinin sevgi, alışkanlık ve yarar alt boyutlarıyla orta düzeyde, istek ve etki alt boyutlarıyla az düzeyde olduğu görülmektedir (Büyüköztürk vd., 2013). Dolayısıyla sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıklarının olması, kitap okumaya olan sevgileri ve kitap okumayı yararlı bir faaliyet olarak görmeye ilişkin bakış açıları arttıkça Türkçe öğretimi öz yeterlikleri de artacaktır denilebilir.

Sonuç ve Tartışma

Kitap okuma alışkanlığı bireye birçok üst düzey beceri kazandırır. Böyle önemli bir alışkanlığı çocuklara kazandırmada öğretmenin rolü oldukça önemlidir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin kendi üst düzey becerilerini geliştirmesi ve öğretim sürecinde bunları kullanması önemlidir. Bu bağlamda mevcut araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarıyla Türkçe öğretimi öz yeterlilikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Bu kısımda elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar, alanyazınla birlikte tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde benzer şekilde sınıf öğretmeni adaylarının (Işık ve Demir, 2017; Akbabaoğlu ve Duban, 2020), Türkçe öğretmeni adaylarının (Akın, 2015; Sarıkaya ve Dervişoğlu, 2021) kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuçların aksine Yılmaz (2006) tarafından yapılan çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlığının yeterli düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz ve Benli (2010) tarafından yapılan çalışmada ise sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Huang (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğretmen adaylarının yeterli

düzeyde okuma alışkanlıkları olmadığını tespit etmiştir. Öte yandan bu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının cinsiyete ve kütüphaneye gitme sıklığına (haftalık) göre farklılaşmadığı, günlük kitap okuma süresi, yılda okunan kitap sayısı, akademik ortalama, kitap almaya ayrılan bütçe bakımından farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre günlük kitap okuma süresi, yılda okunan kitap sayısı, kitap için ayrılan bütçe miktarı arttıkça sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlığı arttığı söylenilebilir. Bu araştırmada cinsiyet bakımından ulaşılan sonucun aksine ilgili alanyazında (Saracaloğlu vd., 2003; Gömleksiz, 2005; Saracaloğlu vd., 2007; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008; Saracaloğlu vd., 2010; Baba ve Affendi, 2020) kızların erkeklere göre okuma alışkanlığının daha yüksek olduğu görülmektedir. Kütüphane kullanımı bakımından yapılan araştırmalara bakıldığında ise bu araştırmayı destekler nitelikte Yılmaz (2006) da kütüphane kullanımıyla sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı düzeyde farklılaşma bulunduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla kitap okuma alışkanlığına sahip olan öğretmen adaylarının düzenli kitap aldığı, düzenli kütüphane kullandığı söylenilebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe öğretimi öz yeterliliği incelendiğinde; sınıf öğretmeni adaylarının ortalamanın üzerinde yeterli hissettikleri görülmüştür. Benzer şekilde Yeşiloğlu (2015) tarafından sınıf öğretmeni adaylarıyla gerçekleştirilen araştırmada öğretmen adaylarının kendilerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan bu durumu daha derinlemesine araştırmak üzere yapılan çalışmalarda sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe öğretimi bakımından öğretim yöntemleri ve günlük yaşamla ilişkilendirme (Erdem ve Bayraktar, 2019) ölçme ve değerlendirme (Gök ve Erdoğan, 2009; Güner, Günal, Turan ve Kaya, 2024) konularında yeterli hissetmedikleri ortaya konulmuştur. Öte yandan bu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyete, yıllık okunan kitap sayısına ve kütüphaneye gitme sıklığına (haftalık) göre farklılaşmadığı, günlük kitap okuma süresi, akademik ortalama, kitap almaya ayrılan bütçe bakımından farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuca göre günlük okunan kitap süresi, akademik ortalama ve kitap almak için ayrılan bütçe miktarı arttıkça Türkçe öğretimine ilişkin öz yeterliğin artacağı söylenilebilir. Yeşiloğlu (2015) yaptığı çalışmada yılda okunan kitap sayısının Türkçe öğretimi öz yeterliliğinde anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Şahin, Kurudayıoğlu, Tuncel ve Öztürk (2013) tarafından Türkçe öğretmeni adaylarıyla yapılan araştırmada kadın öğretmen adaylarının erkeklere göre daha yeterli hissettikleri görülmüştür. Dolayısıyla günlük kitap okuma süresinin, kütüphane kullanım sıklığının yani kitaplarla yakın ilişki içerisinde olmanın Türkçe öğretimi öz yeterliliğini olumlu bir şekilde etkilediği söylenilebilir.

Kitap okuma alışkanlığı ölçeğinden alınan puanlarla Türkçe öğretimi öz yeterlik puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan analiz sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu ilişki kitap okuma alışkanlığına yönelik yüksek tutuma sahip olan öğretmen adaylarının diğer adaylara göre daha yüksek seviyede Türkçe öğretimi öz yeterliliğine sahip olduklarını

ortaya koymaktadır. Aynı zamanda kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları ortalamanın üzerinde olan öğretmen adaylarının akademik başarı bakımından da yüksek bir başarı elde ettikleri görülmektedir. Bunlara bağlı olarak kitap okuma alışkanlığına yönelik yüksek tutuma sahip öğretmenlerin Türkçe dersi kapsamında daha donanımlı ve verimli bir performans gösterebilecekleri şeklinde yorumlanabilir. Biçer ve Alan (2017), Türkçe öğretmeni adaylarıyla yaptığı çalışmada, Türkçe öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlıklarıyla genel öz yeterlik algıları arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Biçer ve Alan (2017) yine yaptıkları araştırmada kitap okuma alışkanlığının kişilerin öz yeterliğini birçok yönden geliştirdiğini ve kendilerine önemli katkılar sunduğunu dile getirmişlerdir. Nitekim alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde okuma alışkanlığına sahip öğretmenlerin daha iyi öğretim uygulamaları yaptıkları ortaya konulmuştur (Burgess vd., 2011; Huang, 2017). Öyle ki McKool ve Gespass (2009) yaptıkları araştırmada günde 30 dakikadan fazla kitap okuyan öğretmenlerin öğretim sürecinde daha fazla strateji kullandıklarını tespit etmiştir. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının kitap okuma alışkanlığı ne kadar çok olursa Türkçe öğretimi öz yeterliliği de bir o kadar artacaktır denilebilir.

Kitap okuma alışkanlığı bireyin kişiliğini, karakterini oluştururken doğruların belirlenmesi, farklı bakış açılarını kazanması açısından gerekli bir davranıştır (Kırmızı, 2013). Çünkü kitap, sadece bilgi edinmek için kullanılmaz aynı zamanda insanı ruhsal açıdan da destekler (Ortaş, 2011). Bu durumlar öğretmenin sahip olması gereken becerilerdir. Eğitimin nitelikli bir şekilde olabilmesi için en önemli etkiye, öğretmenin sahip olduğu bilinmektedir (Aydoğmuş ve Yıldız, 2016). Ayrıca çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında öğretmen yeterliliğinin önemli bir faktör olduğu alanyazında belirtilmektedir (Myrberg, 2007; Yan ve Cai, 2022). Bu duruma ilave olarak öğretmenin tutum ve davranışlarının öğretim aşamasında önemli değişkenler olduğu vurgulanmaktadır (Pretorius ve Knoetze, 2013, MEB, 2017). Öyle ki Sarıkaya ve Dervişoğlu (2021), öğretmenlerin kitap okuma alışkanlıklarının onları mesleki gelişiminde önemli bir araç olduğu ifade etmiştir. Dolayısıyla çocuklara okumayı sevdirmek ve onlara Türkçeyi öğretmek bakımından öğretmenlerin okuma alışkanlığının olmasının önemli bir yeterlik olduğu söylenilebilir. Nitekim bu araştırmada da ortaya çıkan sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıklarıyla Türkçe öğretimi öz yeterlikleri arasındaki anlamlı ve olumlu ilişki öğretmenlerin neden okuma alışkanlığına sahip olması gerektiğine yönelik cevaplardan biri olabilir. Öte yandan okuma alışkanlığına sahip bireylerin iletişim becerileri, duygusal durumları yönetme (Karatay, 2018; Zorlu, Öneren ve Çiftçi, 2019) gibi becerilere sahip olması, yaratıcı, eleştirel düşünme gibi becerileri (Koç ve Müftüoğlu, 2008) kazandırması ve geliştirmesi noktasında etkisi önemlidir. Belirtilen bu becerilerin öğretmenlik mesleğinde, öğretim sürecinde ne kadar önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının kitap okuma

alışkanlığına sahip olmaları onların öğretim süreçlerini de destekleyecektir. Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıda birtakım önerilerde bulunulmuştur.

- Eğitim fakülteleri ve eğitim fakültelerinde görev alan akademisyenler öğrencileri kitap okumaya yönlendiren yazar buluşmaları, kampüslere kurulan kitap fuarları vb. faaliyetlerde bulunabilir.
- Öğretmen adaylarının fikirlerini tartışabilecekleri, yorumlarını sunabilecekleri kitap okuma etkinlikleri adı altında kitap kulüpleri oluşturulabilir.
- Yapılacak araştırmalarda diğer bölüm ve programlarda kendi alanlarıyla öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki incelenebilir.
- Bu araştırmada ulaşılan nicel sonuçları daha derinleştirmek üzere nitel bir araştırma gerçekleştirilebilir.

Extended Abstract

Investigation of the Relationship between Attitudes towards Book Reading Habits and Turkish Language Teaching Self-Efficacy of Pre-Service Primary School Teachers

Şimal SARIASLAN, Mehmet Arif BOZAN, Beste GÜNÇİÇEK, Bedriye ÜLGÜL

Introduction

Reading books develops people in cognitive and emotional areas and enables them to approach events critically, develop a questioning perspective, and think creatively (Tanju, 2010). Reading must become a habit if this crucial ability is to be maintained throughout life. Early love of books and the development of this habit are crucial for people to develop the habit of reading. The literature makes the argument that early reading exposure is crucial for the development of reading habits (Duros, 2009). Teachers' views regarding reading books and their mentoring of students in this regard are beneficial in making them love the reading process, according to Baccus (2004).

It can be said that the high self-efficacy of classroom teachers towards Turkish language teaching will be an important variable for students to use the language well and to gain the habit of reading books (Öztürk & Ertem, 2017). Because both in the objectives of the Turkish language teaching course in the undergraduate program of YÖK (2018) and in the primary school Turkish language teaching program of MoNE (2024), it is emphasized that it is important for teachers to make children love language and give them reading habits. When the related literature is examined, it is found that there is a limited number of studies examining the

---

---

relationship between pre-service primary school teachers' reading habits and Turkish language teaching self-efficacy and the relationship between them. On the other hand, considering the fact that reading is one of the most important skills that children should acquire in the primary school period (Glover, Ronning Royce, & Bruning Roger, 1990) and that the teacher should be a role model as well as a guide for this skill to become a habit and continue throughout life (Arıcı, 2008), the aim of the current study is to reveal the relationship between these two important issues (Turkish language teaching self-efficacy and book reading habits of pre-service primary school teachers).

Method

This study in which the relationship between the book reading habits of pre-service primary school teachers and their Turkish teaching self-efficacy was examined, the relational survey method was used. The study group of the research consists of classroom teacher candidates. Criterion sampling method was used to determine the sample in the study. The criterion determined in this context is to take a Turkish teaching course. Therefore, 184 prospective primary school teachers studying at the 3rd and 4th grade level were included in the study. The "Attitude Scale on Book Reading Habits" and the "Self-Efficacy Scale for Teaching Turkish" were used as data collection tools in the study. Research Istanbul University Educational Sciences Ethics Committee Commission was found ethically appropriate with the decision dated 30.04.2024 and numbered 118268. The data obtained were analyzed using SPSS 25.0 program. As a result of the normality analysis, it was determined that the data did not show normal distribution and non-parametric tests were preferred.

Results and Discussion

It was seen that the book reading habits of prospective primary school teachers were at a good level. In contrast to this result, Yılmaz (2006) concluded that pre-service primary school teachers' book reading habits were not at a sufficient level. In the study conducted by Yılmaz and Benli (2010), it was determined that the book reading habits of prospective primary school teachers were at a medium level.

When the Turkish language teaching self-efficacy of pre-service primary school teachers was examined, it was seen that pre-service primary school teachers felt more adequate than the average. Similarly, in the study conducted by Yeşiloğlu (2015) with pre-service primary school teachers, it was concluded that pre-service primary school teachers considered themselves sufficient.

Kaynaklar

- Akbağaoğlu, M., & Duban, N. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının üst bilişsel okuma stratejileri, okuma motivasyonları ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(4), 1720-1740.
- Arıcı, A. F. (2008). Okumayı niye sevmiyoruz? Üniversite öğrencileri ile mülakatlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 91-100.
- Aslantürk, E. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi.
- Aydoğmuş, M., & Yıldız, M. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen olmak istememelerinin nedenleri. *Journal of International Social Research*, 9(47), 587-600. <https://doi.org/10.17719/jisr.2016.1404>
- B.G. Tabachnick, & L.S. Fidell (2013). *Using multivariate statistics* (sixth ed.) Pearson, Boston.
- Baba, J., & Affendi, F. R. (2020). Reading Habit and Students' Attitudes towards Reading: A Study of Students in the Faculty of Education UiTM Puncak Alam. *Asian Journal of University Education*, 16(1), 109-122.
- Baccus, A. A. (2004). *Urban fourth and fifth grade teachers' reading attitudes and efficacy beliefs: Relationships to reading instruction and to students' reading attitudes and efficacy beliefs*. (Yayımlanmamış doktora tezi). University of Maryland, College Park.
- Bulut, B., & Uzunoğlu, D. (2021). Türkçe öğretime yönelik öz yeterlik ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 5(1), 49-61.
- Burgess, S., Sargent, S., Smith, M., Hill, N., & Morrison, S. (2011). Teachers' leisure reading habits and knowledge of children's books: Do they relate to the teaching practices of elementary school teachers? *Reading Improvements*, 48(2), 88-112.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi
- Coşkun, E. (2002). Okumanın hayatımızdaki yeri ve okuma sürecinin oluşumu. *TÜBAR*, XI, 231-244.
- Papadopoulos-Duros, I. C. (2009). *Effects of a Book Club Intervention on Fifth Graders' Vocabulary, Reading Habit and Attitude* (Yayımlanmamış doktora tezi). Boston University.
- Erdem, A., & Bayraktar, A. (2019). Öğretmen adaylarının Türkçe öğretimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 11-27.
- Glover, J. A., Ronning Royce, R., & Bruning Roger H. (1990). *Cognitive psychology for teachers*. Macmillan Publishing Company.
- Gök, B., & Erdoğan, T. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının yeni Türkçe öğretim programındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerini kullanma düzeyleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 233-246.

- Gömleksiz, M. N. (2005). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okumaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği). *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-21.
- Gömleksiz, M. N. (2004). Kitap okuma alışkanlığına ilişkin bir tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Journal of Social Science*, 14(2), 185-195.
- Güner, R., Günal, Y., Turan, A. V., & Kaya, M. (2023). Sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimine yönelik öz yeterlik algıları: Bir karma yöntem çalışması. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(1), 1-17.
- Guthrie, J. T. (2008). *Engaging adolescents in reading*. Corwin Press.
- Guthrie, J. T., Wigfield, A., & Klauda, S. L. (2012). *Adolescents' engagement in academic literacy* (Report No. 7). <https://ia.ieferrit.com/ea/b02af8ba58042034.pdf>
- Huang, S. (2017). Reading practices of pre-service teachers in the United States. *Reading Psychology*, 38(6), 580-603. <https://doi.org/10.1080/02702711.2017.1310160>
- Karatay, H. (2018). *Okuma eğitimi kuram ve uygulama*. Pegem Yayınevi.
- McKool, S. S., & Gespass, S. (2009). Does Johnny's reading teacher love to read? How teachers' personal reading habits affect instructional practices. *Literacy research and instruction*, 48(3), 264-276.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2008). *Sınıf öğretmenliği özel alan yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). *İlkokul Türkçe öğretim programı*. <https://tymm.meb.gov.tr/ogretim-programlari/ilkokul-turkce-dersi>
- Myrberg, E. (2007). The effect of formal teacher education on reading achievement of 3rd-grade students in public and independent schools in Sweden. *Educational Studies*, 33(2), 145-162. <https://doi.org/10.1080/03055690601068311>
- Odabaş, H., Odabaş, Z.Y., & Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465.
- Öztürk, B., & Ertem, İ. S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin ilk okuma ve yazma öğretimine yönelik öz yeterlik inançlarının değerlendirilmesi. *Journal of Anatolian Cultural Research (JANCR)*, 1(3), 1-26.
- Pajares, F., & Schunk, D. H. (2001). Self-beliefs and school success: Self-efficacy, self-concept, and school achievement. R. J. Riding & S. G. Rayner (Ed.), *Self perception* içinde (ss. 239-265). Ablex Publishing.
- Pretorius, E. J., & Knoetze J.J. (2013). The teachers' book club: Broadening teachers' knowledge and building selfconfidence. *Mousaion South African Journal of Information Studies*, 31(1), 27-46.

- Saracaloğlu, A.S., Bozkurt, N., Serin, O. (2003). Üniversite öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(12), 149-157.
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N., & Karasakaloğlu, N. (2009). öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 187-206.
- Saracaloğlu, S., Karasakaloğlu, N., & Aslantürk, E. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması (Adnan Menderes ve Uludağ Üniversiteleri örneği). *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 457-480.
- Sarıkaya, B., & Şakiroğlu, Y. (2021). Türkçe öğretmeni adaylarının sorgulama becerileri ile kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (25), 624-655.
- Slavin, R. (2006). *Educational psychology: Theory and practice*. Allyn and Bacon.
- Şahin, Ç., Kurudayıoğlu, M., Tunçel, H., & Öztürk, Y.A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının lisans düzeyinde verilen yabancılara Türkçe öğretimi (YTÖ) dersine yönelik özyeterlik algıları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 36-45.
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığına genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 30-39.
- Yan, J., & Cai, Y. (2022). Teachers' instruction of reading strategies and primary school students' reading literacy: An approach of multilevel structural equation modelling. *Reading & Writing Quarterly*, 38(2), 139-155. <https://doi.org/10.1080/10573569.2021.1923100>
- Yeşiloğlu, A. (2015). *Sınıf öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin Türkçe öğretimi konusundaki yeterliliklerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Yılmaz, M., & Benli, N. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 281-291.
- Yılmaz, Z. A. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığı. *İlköğretim Online*, 5(1), 1-6.
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2018). *Sınıf öğretmenliği lisans programı ders içerikleri*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Sinif_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf
- Zorlu, G., Öneren, M. ve Çiftçi, G.E. (2019). *Çalışanların kitap okuma alışkanlıkları ile duygusal zekâ arasındaki ilişkiye yönelik bir araştırma*. 4th International EMI Entrepreneurship & Social Sciences Congress Bildiriler Kitabı (s.559-574) içinde.

Yazar beyanları/Statements of the authors

Etik <ul style="list-style-type: none"> ✓ “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tutumlarıyla Türkçe Öğretimi Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. ✓ Bu çalışma için İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Etik Kurulundan 30.04.2024 tarihinde (118268 Karar no) izin alınmıştır.	Ethic <ul style="list-style-type: none"> ✓ Scientific, ethical and citation rules were followed during the writing process of the study titled “Investigation of the Relationship between Attitudes towards Book Reading Habits and Turkish Language Teaching Self-Efficacy of Prospective Classroom Teachers”, no falsification was made on the collected data and this study was not sent to any other academic publication medium for evaluation. ✓ For this study, permission was obtained from Istanbul Aydın University Educational Sciences Ethics Committee on 30.04.2024 (Decision no. 118268).
Yazar Katkıları <ul style="list-style-type: none"> ✓ Bu çalışmaya yazarların katkı oranları eşittir	Contribution of Authors <ul style="list-style-type: none"> ✓ The contributions of the authors to this study are equivalent.
Çatışma Beyanı <ul style="list-style-type: none"> ✓ Makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.	Conflict Statement <ul style="list-style-type: none"> ✓ There is no financial conflict of interest with any institution, organization, person related to our study and there is no conflict of interest between the authors.